

granice §§ 47., 48. i 80. Motnproprija Pija X. „*Inter multiplices*“ od 21. februara 1905., budući da se u brevima, što se granica porabe pontifikalija tiče, izrično upućuje na ustanove toga Motnproprija o porabi pontifikalija po apostolskim protonotarima „*ad instar participantium*“.

Glede nošnje (talara, kolara, pojasa, bireta, šešira i t. d.) nasl. opata i prepošta nema govora niti u Dekretu Congr. Rituum od 11. marta 1908., niti u brevima. Iz toga, što su nasl. opati i prepošti izjednačeni sa apost. protonotarima *ad instar participantium* u pogledu porabe pontifikalija, biti će opravdan zaključak, da su s istima izjednačeni i u pogledu nošnje. Taj zaključak potvrđuje slijedeće: Svakomu brevu, kojim se imenuje naslovni opat i prepošt, priklopljen je Naputak o tom, kako valja apostolskog protonotara *ad instar participantium* uvesti u čast. U Naputku govori se o odijelu, koje ap. protonotar *ad instar participantium* nositi imade, kad ga biskup u čast uvodi i odregjuje se, što mu se tom prigodom predati imade i uz koju formulu. Sv. Stolica, priklapajući svakom brevu o imenovanju nasl. opata i prepošta Naputak, kako se ima uvesti apost. protonotar *ad instar participantium*, nedvoumno odaje i upućuje, da se nasl. opati i prepošti imadu uvesti na isti način kao i apošt. protonotari *ad instar participantium* i da im je nošnja pri uvagjanju (a *ex paritate rationis* i inače) jednaka.

Naslovni dakle opati i prepošti izjednačeni su i glede porabe pontifikalija i giede nošnje s apošt. protonotarima *ad instar participantium*.

Pojedina prava naslovnih opata i prepošta u pogledu porabe pontifikalija razložena su u Th. Klinda, *Tractatus de abbatibus et praepositis titularibus*. Strigonii 1911. i u Glasniku bisk. bos. i sr. god. 1910, str. 3.—7. i 11.—15.

Haške konvencije o ženidbenom pravu i naši zakoni. Pod tim naslovom, a o predmetu u njem izraženom raspravlja dr. Mihajlo Lanović u Mjesečniku pravničkog društva ove godine br. 4. (God. XXXVIII. str. 429. sl.). Donosimo jezgru iz te zanimljive rasprave.

Na trećoj konferenciji o kodifikaciji međunarodnog privatnog prava, držanoj u Haagu g. 1900., vijećalo se o ženidbenom pravu, te su stvorena dva zaključka, i to: a) O izjedna-

čenju kolizija zakona o preduvjetima valjanosti ženidbe, i b) O izjednačenju kolizija zakona o raspustu brakova i rastavi od stola i postelje te sudovanju o tim predmetima. Zaključke ove potpisalo je dne 12. rujna 1912. po svojim punomoćnicima 13 evropejskih država, naime: Njemačka, Austrija, Ugarska, Belgija, Španjolska, Francuska, Italija, Luksemburška, Nizozemska, Portugalska, Rumunjska, Švedska i Švajcarska, a megjusobne ratifikacije predane su (po većini ugovornih država) dne 1. lipnja 1904. Tako su ti zaključci postali konvencijama državnima ili ugovorima izmegju dotičnih država. Moć zakona za pojedine države dobivaju tek onda, kad ih se prema ustavu svake države uzakoni.

Punomoćnik Austro-Ugarske potpisao je obje konvencije ovako: „Pour l'Autriche et pour le Hongrie: Le Ministre d'Autriche-Hongrie: (L. S.). Okolicsanyi d'Okolicsna“. Pri potpisivanju zastupao je jedan zajednički austro-ugarski poslanik obje pole monarkije, što odgovara ustanovama temeljnih zakona državnih (§ 8. ug. zak. čl. XII.: 1867. i § 1. sl. a) austr. temelj. zakona od 21. prosinca 1867.), prema kojima je monarkija u odnošajima napram inozemstvu jedinstvena. Izrično je pako u potpisu istaknuto, da punomoćnik potpisuje i za Austriju i za Ugarsku, buduć da konvencije rade o predmetima, koji nijesu zajednički Austriji i Ugarskoj. Pisac prigovara (potpunim pravom), što u potpisu nije istaknuta i Hrvatska i Slavonija, buduć da te kraljevine ne sačinjavaju s Ugarskom u pogledu ugovorenih predmeta (t. j. ženidbe) jedinstveno područje, nego za se posebno razlučeno, na kojem u pogledu tih predmeta prema temeljnom zakonu (§§ 47. i 48. hrv. zak. čl. I. 1868.) vrše potpunu državopravnu autonomiju. Posebni državodravni položaj Hrvatske i Slavonije iziskuje, da u predmetima, glede kojih tim kraljevinama pripada potpuna državopravna autonomija, predstavnik hrv.-slav.-dalmatinske vlade svoju privolu daje za sklapanje megjunarodnih ugovora. Prestavnik hrv.-slav.-dalm. vlade nije na sklapanje pomenutih dviju haških konvencija privolio, pa za ovo i ne vežu Hrvatsku i Slavoniju.

Te dvije konvencije uzakonjene su na zajedničkom hrv.-ug. državnom saboru u Budimpešti. Vladar ih je sankcionirao dne 19. listopada 1911.; a proglašene su u Zborniku ug.-hrv. zajedničkih zakona, izdanom dne 31. listopada 1911. i to I. pod br. 20., a II. pod br. 21. Pisac s pravom ističe, kako zajednički

sabor po postojećim temeljnim državnim zakonima nije kompetentan, da za područje Hrvatske i Slavonije uzakoni međunarodne konvencije, koje rade o ženidbenim predmetima, pošto Hrvatskoj i Slavoniji po temeljnim državnim zakonima glede tih predmeta pripada potpuna državopravna autonomija. Međunarodni takav ugovor može za područje Hrvatske i Slavonije zadobiti zakonsku moć samo onda, ako ga naš autonomni sabor uzakoni, što dosada u pogledu spomenutih dviju haških konvencija nije učinjeno.

Sve kad bi i, dato non concessio, obje konvencije pravovaljano sklopljene i po nadležnom zakonodavnom tijelu uzakonjene bile i za područje Hrvatske i Slavonije, ipak bi vrijedile (i kao ugovor i kao zakon) samo u odnošajima Hrvatske i Slavonije napram ugovornim državama izvan Monarkije, a ne bi vrijedile u odnošajima Hrvatske i Slavonije napram kraljevini Ugarskoj i Austriji, jer izmeđju Hrvatske i Slavonije s jedne strane te kraljevine Ugarske odnosno Austrije s druge strane nije nikakva konvencija u Haagu, a ni igdje drugdje sklopljena, pak dosljedno ni uzakonjena. Za sklapanje takovog ugovora s kraljevinom Ugarskom, odnosno s Austrijom, nadležan je predstavnik hrv.-slav.-dalm. vlade, a za uzakonjenje njegovo autonomni naš sabor.

U slijedećim brojevima Mjesečnika raspravljati će pisac o stvarnom sadržaju haških konvencija o ženidbenom pravu. Drugom prilikom bavit ćemo se ovim njegovim izvodima. Za danas smo htjeli upozoriti na temeljito i jezgrovito razlaganje piščevo. koje je tim zaslužnije, što je on prvi u javnosti progovorio o haškim konvencijama o ženidbenom pravu s gledišta ustavnih naših zakona. Praktični je zaključak njegove rasprave, da uslijed haških konvencija i uzakonjenja ovih po zajedničkom saboru nije nikakva promjena nastupila u našem građanskom ženidbenom pravu.

Predaja nadarbine. U Mjesečniku pravničkog društva g. 1912. br. 2. i 3. (God. XXXVIII. Knj. I. str. 113.—125. i 199.—208.) raspravlja Ivan Ž. Galić „O postupku nakon smrti katoličkih prelata, o preuzeću i upravi ispražnjenih prelatskih nadarbina, o diobi dohodaka nadarbine u godini prelatove smrti, te o predaji nadarbine novoimenovanom prelatu“. Auktor je imao prilike, da u uredovnom svojstvu sudjeluje kod primje-